

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Evaluaciji programa LIFE sredinom provedbenog razdoblja”**(razmatračko mišljenje)**

(2017/C 173/02)

Izjavitelj: **Lutz RIBBE**

Zahtjev za savjetovanje:	25.8.2016.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Odluka Predsjedništva:	15.3.2016.
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i zaštitu okoliša
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	6.2.2017.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	23.2.2017.
Plenarno zasjedanje br.:	523
Rezultat glasovanja	169/25/18
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO se ponovno snažno zalaže ⁽¹⁾ za očuvanje i razvoj samostalnog programa EU-a za financiranje na području zaštite okoliša, zaštite i poboljšanja bioraznolikosti, učinkovitosti resursa, održivog razvoja, komunikacije i informiranja, kao i za pružanje novčanih potpora nevladinim organizacijama za zaštitu okoliša.

1.2. U proteklih 25 godina LIFE je imao velik značaj za europsku politiku zaštite okoliša i progresivno također za politiku održivog razvoja. Sada ga se opravdano može smatrati neizostavnim elementom politike EU-a o okolišu, koja je s pomoću programa LIFE uvelike osnažena.

1.3. To se događa u dvostrukom smislu. Projekti programa LIFE

- (a) izravno doprinose postizanju neposrednih i vidljivih rezultata. Tako se, na primjer, određene ugrožene vrste koje su zaštićene pravom EU-a s pomoću projekata financiranih programom LIFE mogu spasiti od skorog izumiranja;
- (b) lokalnom stanovništvu pokazuje koji pozitivni postupci stoje iza politike EU-a za zaštitu prirode i koje koristi ta politika ostvaruje za čovjeka, okoliš i prirodu. LIFE je stoga na određeni način postao „posrednik” između politike EU-a za zaštitu okoliša i „Europe građana i regija”, što je od posebne važnosti u vremenima u kojima se sve češće postavlja pitanje koju dodanu vrijednost Europa uopće ima.

1.4. Program LIFE, čija se neprekidna prilagodba novim izazovima posebno cijeni, također je pokazao da u civilnom društvu postoji visok potencijal i velika spremnost za uključivanje u provedbu i daljnji razvoj politike zaštite okoliša i održivog razvoja. Provedba prava EU-a daleko je više od puke obveze država članica da provedu pojedinačne zakonodavne akte. Politika zaštite okoliša i održivog razvoja uspijeva ili propada ovisno o prihvatanju građana, ona mora biti transparentna i dostupna, a u tom smislu LIFE također daje izuzetno vrijedan doprinos.

⁽¹⁾ Mišljenje EGSO-a: SL C 191, 29.6.2012., str. 111.

1.5. No, projekti programa LIFE često su izravno ili neizravno u suprotnosti s političkim odlukama, čak i na razini EU-a. Čak i kada to može biti neugodno za donositelje odluka, treba ga smatrati vrijednim doprinosom jer u konačnici može dovesti do bolje integracije zaštite okoliša u područja drugih politika.

1.6. Provedba Programa UN-a za 2030. (tzv. Ciljevi održivog razvoja) u europskoj politici jedan je od velikih izazova pred kojima EU stoji u nadolazećim godinama. LIFE će tu morati dati svoju potporu. Pritom nije riječ samo o tome da se u bliskom dijalogu sa socijalnim partnerima i skupinama civilnog društva traže najučinkovitiji načini provedbe, već će mnogi odjeli unutar Komisije i – na razini država članica – mnoga ministarstva, tijela i institucije morati promijeniti način razmišljanja o politici održivog razvoja koja je do sada bila gotovo marginalna tema kako bi integriranje zaštite prirode i okoliša u područja drugih politika, o čemu se mnogo raspravljalo, postalo stvarnost.

1.7. EGSO preporučuje određene izmjene:

- program LIFE trebao bi postati središnji instrument financiranja mreže Natura 2000. Pristup koji se zauzimao u prošlosti, a to je da se mreža Natura 2000 u prvom redu financira iz regionalnih razvojnih fondova EU-a i iz drugog stupa zajedničke poljoprivredne politike, mora se smatrati nezadovoljavajućim. Odbor s tim u vezi upućuje na svoje Mišljenje ⁽²⁾ i zagovara proširenje programa LIFE odgovarajućim namjenskim financijskim sredstvima. Pritom je važno obratiti pozornost na koherentnost svih poticajnih mjera, odnosno treba izbjegavati poticaje koji su u proturječnosti s ostalim fondovima EU-a ili se s njima preklapaju,
- trebalo bi ispitati kako bi se još bolje mogla postići preobrazba projekata koje podupire LIFE u stvarne „projekte-modele”, i njih – po mogućnosti bez daljnjih potpora – ponoviti na drugim mjestima u Europi,
- klasične istraživačke projekte ne bi trebalo podupirati s pomoću programa LIFE kako bi se postiglo još jasnije razgraničenje u odnosu na Obzor 2020.

1.8. Dio koji se odnosi na klimatsku politiku trebalo bi dodatno razraditi, naročito kad je riječ o mogućim mjerama prilagođavanja koje mogu poduzeti posebno pogođeni građani, poljoprivrednici, gradovi/općine i regije.

2. Osnovne informacije

2.1. Program LIFE, koji je nastao 1992. godine, najvažniji je program EU-a kojim se promiče zaštita okoliša. On služi zaštiti bioraznolikosti i staništa (posebno kroz mrežu Natura 2000), kao i učinkovitosti resursa, zaštiti klime, komunikaciji i informiranju. LIFE je u razdoblju od 2014. do 2020. godine raspolagao sredstvima od 3,456 milijardi EUR, dok je u prethodnom sedmogodišnjem razdoblju imao na raspolaganju oko 2 milijarde EUR.

2.2. Glavni ciljevi programa su sljedeći:

- doprinos stvaranju gospodarstva usmjerenog na učinkovitost resursa, s niskim udjelom ugljika, otpornog na klimatske promjene, te doprinos zaštiti okoliša i očuvanju bioraznolikosti,
- bolja politika zaštite okoliša, bolja provedba i nadzor zakonodavstva EU-a o zaštiti okoliša, te jača zastupljenost ciljeva politike zaštite okoliša i klime u područjima drugih politika, kao i u praksi javnih i privatnih organizacija,
- poticanje boljeg upravljanja u području zaštite okoliša i klime na svim razinama, prije svega kroz sudjelovanje civilnog društva, nevladinih organizacija i lokalnih aktera,
- podupiranje provedbe Sedmog akcijskog programa za zaštitu okoliša te, u budućnosti, provedbe UN-ova Programa održivog razvoja do 2030. u europskoj politici.

⁽²⁾ Vidjeti mišljenje EGSO-a „Politika EU-a na području biološke raznolikosti” SL C 487, 28.12.2016, str. 14.

2.3. U odnosu na razdoblje financiranja od 2007. do 2013. godine, program LIFE odlikuje nekoliko novih obilježja:

- stvaranje potprograma „klimatska politika”,
- uvođenje nove projektne kategorije „integrirani projekti” uz „tradicionalne” projekte, projekte stvaranja kapaciteta i pripremne projekte,
- uvođenje financijskih instrumenata, i to instrumenta za financiranje prirodnog kapitala (NCFF) s težištem na uslugama ekosustava i zaštiti prirodnog kapitala, te instrumenta za privatno financiranje energetske učinkovitosti (PF4EE),
- postupci nacionalnih odabira projekata prikazani su po koracima: od 2018. godine projekti će se odabirati isključivo prema njihovoj prikladnosti, bez obzira na geografsku podjelu (vrijedi za tradicionalne projekte),
- Komisija sada provodi program preko Izvršne agencije za mala i srednja poduzeća (EASME).

2.4. U razdoblju financiranja od 2014. do 2020. godine LIFE je izgledao ovako:

- na potprogram „zaštita okoliša” s težištem na područjima „zaštita okoliša i učinkovitost resursa”, „priroda i bioraznolikost” i „upravljanje i informiranje” potrošeno je oko 75 % proračuna (2 592 milijuna EUR),
- potprogram „politika klime” s težištem na „zaštiti klime”, „prilagodbi klimatskim promjenama” i „upravljanju i informiranju” raspolagao je s oko 25 % proračuna (864 milijuna EUR).

2.5. Europska komisija planira provesti evaluaciju programa LIFE sredinom provedbenog razdoblja do 30. lipnja 2017. te je od EGSO-a i Odbora regija zatražila da se prije objave evaluacije programa izjasne o novom obliku programa LIFE s obzirom na novine uvedene 2014. godine.

3. Opće primjedbe

3.1. EGSO smatra da je u sadašnjoj fazi programa još svakako prerano za temeljitu „evaluaciju sredinom provedbenog razdoblja” jer su prvi projekti iz nove faze programa dodijeljeni tek 2015., a velika većina tih projekata nije još ni dovršena, a kamoli podobna za evaluaciju. Međutim, u svjetlu evaluacije dosadašnjih faza programa, želi dati prvi doprinos organizaciji programa LIFE u razdoblju financiranja od 2021. do 2028. godine.

Dosadašnja bilanca uspjeha i dodane vrijednosti, ali i ograničenja programa LIFE

3.2. U proteklih 25 godina LIFE je imao velik značaj za europsku politiku zaštite okoliša i progresivno također za politiku održivog razvoja. LIFE je dao neprocjenjiv doprinos zaštiti bioraznolikosti. Sada ga se opravdano može smatrati neizostavnim elementom politike EU-a o okolišu, koja je s pomoću programa LIFE uvelike osnažena.

3.3. To se događa u dvostrukom smislu. Projekti programa LIFE

- (a) izravno doprinose postizanju neposrednih i vidljivih rezultata. Tako se, na primjer, određene ugrožene vrste koje su zaštićene pravom EU-a mogu spasiti od skorog izumiranja s pomoću projekata financiranih sredstvima programa LIFE – kao primjer mogu se navesti projekti za zaštitu čelavog ibisa i velike droplje. LIFE je bio i često jest jedina mogućnost financiranja, s obzirom na to da države članice često nemaju odgovarajuće programe zaštite, odnosu nemaju interesa za njih;
- (b) lokalnom stanovništvu pokazuje koji pozitivni postupci stoje iza politike EU-a za zaštitu prirode i koje koristi ta politika ostvaruje za čovjeka, okoliš i prirodu. LIFE je stoga na određeni način postao „posrednik” između politike EU-a za zaštitu okoliša i „Europe građana i regija”, što je od posebne važnosti u vremenima u kojima se sve češće postavlja pitanje koju dodanu vrijednost Europa uopće ima.

3.4. LIFE je s pomoću mnogih do sada potpomognutih projekata pokazao da u civilnom društvu postoji velik potencijal i velika spremnost za uključivanje u provedbu i daljnji razvoj politike EU-a za zaštitu okoliša i održivi razvoj. Provedba prava EU-a daleko je više od puke obveze država članica da provedu pojedinačne zakonodavne akte. Politika zaštite okoliša i održivog razvoja podliježe prihvatanju građana, mora biti transparentna i dostupna, a u tom smislu LIFE također daje vrijedan doprinos.

3.5. No, projekti programa LIFE često su izravno ili neizravno u suprotnosti s političkim odlukama, čak i na razini EU-a. Čak i kada to može biti neugodno za donositelje odluka, treba ga smatrati vrijednim doprinosom jer u konačnici može dovesti do bolje integracije zaštite okoliša u područja drugih politika.

3.6. To su ujedno granice primjene programa LIFE: ne može se i ne smije očekivati da će se njime namiriti deficiti koji proizlaze iz manjkave provedbe postojećeg zakonodavstva o okolišu, odnosno iz neuvažavanja važnosti okoliša u područjima drugih politika. To se može opisati s pomoću triju primjera:

3.6.1. LIFE može tome pridonijeti primjerice tako što će javno jasno navesti da je politika EU-a za održavanje čistoće zraka primarno usmjerena na smanjenje opasnosti za zdravlje stanovništva od onečišćivača. No, LIFE ne može rješavati sukobe kao što je, na primjer sukoba između političara nadležnih za zaštitu okoliša i za promet u Njemačkoj, kod kojeg je u osnovi riječ o pitanju o tome koje „zaštićeno dobro” ima prednost („zaštita zdravlja gradskog stanovništva od sitnih čestica” ili „pravo vozača automobila na slobodnu mobilnost”).

3.6.2. LIFE je primjerice projektom „Urban Bees”⁽³⁾ na izniman način povećao svijest širih slojeva stanovništva o važnosti oprašivača, opasnostima koje im prijete, ali i o mogućnostima njihove zaštite. No opasnosti koje primjerice prijete od određenih postupaka u poljoprivredi ili od dopuštanja upotrebe kemikalija za prskanje koje su potencijalno opasne za pčele mogu se ukloniti ako se ostale službe EU-a u dovoljnoj mjeri o tome brinu i ako se važeće načelo predostrožnosti također dosljedno primjenjuje.

3.6.3. Od 1999. godine u Austriji se javnim sredstvima u visini od ukupno 45 milijuna EUR, od čega dio potječe iz programa LIFE, financirao uspješan program za zaštitu dunavskog lososa⁽⁴⁾, globalno ugrožene riblje vrste čije je glavno stanište slavno područje rijeke Save. Nedavna je studija pokazala da se u području staništa dunavskog lososa predviđa gradnja oko 600 hidroelektrana, a stručnjaci očekuju da će se populacija te vrste uslijed tih zahvata smanjiti za do 70 %. Gradnja pojedinih hidroelektrana financirat će se i sredstvima EU-a.

3.7. Stoga se također pozdravlja činjenica da se LIFE u međuvremeno počeo pojačano brinuti o boljoj provedbi zakonodavstva, ne samo na razini tijela vlasti u pitanju, već također i na razini nadzornih tijela.

Razvoj programa LIFE

3.8. EGSO pozdravlja visok stupanj fleksibilnosti i sposobnosti prilagodbe novim izazovima kao i uspješne prakse po kojima je program LIFE posljednjih godina kontinuirano prepoznatljiv. To se ogleda i u novom razdoblju financiranja od 2014. do 2020. godine:

— težište na zemljama s većim nedostacima u provedbi,

— ukidanje nacionalnih kvota,

— veće mogućnosti sudjelovanja za poduzetnike,

— veća važnost inovacija,

⁽³⁾ <http://urbanbees.eu/>

⁽⁴⁾ Zaštićeno prema Prilogu II. Direktive o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore.

- više sinergije s drugim programima koji su započeti u okviru novih integriranih projekata uvedenih 2014. godine. EGSO s tim u vezi pozdravlja činjenicu da se u obzir uzela njegova preporuka ⁽⁵⁾ o jasnoj podjeli proračuna na „tradicionalne” i „integrirane” projekte,
- primjena potpuno novih financijskih instrumenata u području okoliša (PF4EE, NCFE),
- stvaranje klimatske politike.

4. Preporuke EGSO-a

Očuvanje i osnaživanje programa LIFE

4.1. Nijedan program nije toliko dobar da ne bi mogao biti još bolji. Ipak, EGSO prije svega potvrđuje ⁽⁶⁾ svoju izričitu potporu nastavku provedbe ovog, u proračunsko-tehničkom smislu, zasebnog programa financiranja i izvan ovog financijskog razdoblja. To je potrebno jer, unatoč višestrukom ohrabrujućem napretku i unatoč usmjeravajućim odlukama (među ostalim Program UN-a za 2030., pariške Odluke o klimatskim promjenama, Strategija bioraznolikosti EU-a), problemi zaštite okoliša još ni izdaleka nisu riješeni, a prijelaz na politiku EU-a u kojoj se resursi učinkovito iskorištavaju, u kojoj su emisije niske i u kojoj se čuva bioraznolikost još nije uspješno proveden. Naprotiv: Europska komisija i Europska agencija izradile su zasebna izvješća u kojima se navodi da se onečišćenja u određenoj mjeri čak povećavaju ⁽⁷⁾.

4.2. Analize u okviru postupaka za direktive za zaštitu prirode iz Programa za primjerenost i učinkovitost propisa (REFIT) pokazale su da su zakonski okviri primjereni, ali da financijska sredstva za upravljanje mrežom Natura 2000 usmjereno na ciljeve ni izdaleka nisu dovoljna. Ovoj temeljnoj zadaći zaštite bioraznolikosti u Europi hitno treba odgovarajuće financiranje.

4.3. Postojanost programa LIFE ključna je za učinkovitost i vjerodostojnost politika EU-a povezanih s okolišem, a one se moraju očuvati horizontalnim integriranjem Sedmog akcijskog programa zaštite okoliša, UN-ova Programa održivog razvoja i pariških odluka o klimatskim promjenama u sva druga područja europske politike i programe financiranja. EGSO podsjeća na to da se k tome višestruko zalagao za odgovarajući europski semestar usmjereniji na okoliš.

Posljedice izmjena iz 2014. godine

4.4. Uvođenje dvaju novih financijskih instrumenata u program LIFE kao probnih projekata bila je novost koju EGSO pozdravlja. Za ocjenu ovog pristupa puno je prerano jer su prvi projekti iz obaju instrumenata (instrument za financiranje prirodnog kapitala (NCFE) i instrument za privatno financiranje energetske učinkovitosti (PF4EE)) odabrani, ali još nisu provedeni.

4.5. Tim pristupom utrt je posve nov put ka stvaranju inovativnih mogućnosti financiranja projekata zaštite prirode i projekata energetske učinkovitosti s pomoću malih privatnih investitora. To je potrebno jer je u mnogim slučajevima došlo do neuspjeha takvih projekata koji su financirani na konvencionalan način.

4.6. U ovom je trenutku teško procijeniti koliko će taj dio programa biti uspješan u konačnici, hoće li se pokrenuta suradnja s EIB-om pokazati korisnom, hoće li postupak podnošenja zahtjeva biti dovoljno jednostavan, a uvjeti financiranja, uključujući unos rizičnog kapitala, primjereni. zbog čega EGSO predlaže da se taj dio novog programa LIFE u budućnosti posebice pažljivo evaluiira.

4.7. U svojoj vlastitoj ocjeni Komisija također treba ispitati kako LIFE u danom slučaju može postići preobrazbu projekata koje podupire LIFE u „projekte-modele” te njih – po mogućnosti bez daljnjih potpora – ponoviti na drugim mjestima u Europi s težištem na prijenosu znanja i vještina (know how) i ekonomskoj izvedivosti. Jedan od mogućih koraka bio bi da se od nositelja posebno uspješnih projekata zatraži da na to pitanje odgovore u nekoj razvojnoj projektnoj fazi.

⁽⁵⁾ Mišljenje EGSO-a: SL C 191, 29.6.2012., str. 111.

⁽⁶⁾ Mišljenje EGSO-a: SL C 191, 29.6.2012., str. 111.

⁽⁷⁾ *Europski okoliš – stanje i izgledi 2015. godine: objedinjeno izvješće*, Europska agencija za okoliš, Kopenhagen, 2015.

4.8. EGSO smatra LIFE instrumentom financiranja za provedbu mjera i politika EU-a, a ne programom kojim se primarno financiraju projekti od nacionalnih interesa. No, može se svakako dogoditi da primjerice projekti programa LIFE koje prijave organizacije civilnog društva budu uglavnom u europskom, a manje u nacionalnom interesu. Pitanje sufinanciranja mora se stoga u budućnosti tako urediti da odgovarajući projekti ne propadnu zbog toga što su nacionalna sufinanciranja odbijena (EGSO zna za takve slučajeve). Povrh toga, EGSO zahtijeva od Komisije da preispita do koje je mjere moguće primijeniti čak i više stope sufinanciranja, posebice za nevladine organizacije, kojima vlastiti udjeli često predstavljaju teško savladivu prepreku. Štoviše, ti udjeli često potječu iz javnih proračuna i davatelji sredstava time provode očitu „selekcijску politiku”.

Integrirani projekti/komplementarnost s ostalim područjima politika EU-a

4.9. Posebnu vrstu predstavljaju tzv. „integrirani projekti” koji su nastali u okviru programa LIFE i čiji značaj EGSO posebno cijeni. Izvrstan primjer je projekt „Belgian Nature Integrated Project (BNIP)” koji obuhvaća cijelo belgijsko područje, integrira 28 dionika, podupire 18 posebnih projekata zaštite, 48 jasno razgraničenih aktivnosti i ukupno preko 300 programa upravljanja (npr. za područja mreže Natura 2000). Projekt je povezao 52 suradnika u 7 različitih timova i uspješno je izgradio mostove između različitih raspoloživih izvora financiranja EU-a i nacionalnih resursa.

Upravo takve sadržajne i strukturne poveznice treba još više osnažiti ubuduće, primjerice ostvarivanjem potencijalne sinergije između programa LIFE i zajedničke poljoprivredne politike (ZPP) koja je prihvatljiva za okoliš.

Nove zadaće za LIFE

4.10. No samo sadržajna poveznica između LIFE-a i ZPP-a nije dovoljna za postizanje poboljšanja, već je u svakom slučaju potrebno i važno uvesti administrativne, odnosno proračunsko-tehničke novine.

4.11. Dosada su fondovi za regionalni razvoj i drugi stup ZPP-a bili ključni instrumenti za financiranje mreže Natura 2000; to se može pripisati prijedlogu Komisije iz 2004.⁽⁸⁾ EGSO je tada taj prijedlog podržao pod uvjetom da se u okviru navedenih fondova osigura i dovoljno odgovarajućih sredstava za tu svrhu. To se nije dogodilo, zbog čega EGSO taj pristup smatra nezadovoljavajućim⁽⁹⁾.

4.12. Do sada dostupna sredstva ne pokrivaju ni djelomično potrebne iznose naknade za zaštitu prirode, kao ni za razradu programa upravljanja i provedbu potrebnih mjera. Natura 2000 područje je koje se tradicionalno nalazi u nadležnosti EU-a, zbog čega se proračun za taj projekt također mora jasno odrediti.

4.13. Umjesto toga Odbor predlaže da se od sljedećeg razdoblja financiranja sva sredstva potrebna za provedbu i održivost mreže Natura 2000 financiraju iz programa LIFE i da se potrebna proračunska sredstva dodatno planiraju. EGSO predlaže da Komisija povrh toga interno razjasni bi li program LIFE bio prikladan instrument i za provedbu „Transeuropske mreže zelene infrastrukture”⁽¹⁰⁾. Odgovarajuća sredstva moraju se utvrditi i dodatno osigurati. Pritom je važno obratiti pozornost na koherentnost svih poticajnih mjera, odnosno treba izbjegavati poticaje koji su u proturječnosti s ostalim fondovima EU-a ili se s njima preklapaju.

4.14. EGSO ističe da se kod financiranja mreže Natura 2000 radi o temeljnoj investiciji u važan dio zelene infrastrukture Europe, koja će se isplatiti ne samo poboljšanjem kvalitete života i okoliša, već i povećanjem lokalnih prihoda.

4.15. Provedba Ciljeva održivog razvoja, odnosno Programa UN-a za 2030. u europskoj politici donijet će mnoge temeljite promjene u pristupima europskih politika⁽¹¹⁾. To će također zahtijevati sljedeće:

- (a) promjenu načina razmišljanja, ponekad i radikalnu, posebice u onim službama Komisije koje do sada nisu bile osobito usmjerene na politiku održivog razvoja;

⁽⁸⁾ COM(2004) 431 od 15.7.2004. „Financiranje mreže Natura 2000”.

⁽⁹⁾ Vidjeti mišljenje EGSO-a „Politika EU-a na području biološke raznolikosti” SL C 487, 28.12.2016, str. 14.

⁽¹⁰⁾ http://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/strategy/index_en.htm.

⁽¹¹⁾ Vidjeti mišljenja EGSO-a SL C 117, 30.4.2004., str. 22. i mišljenje EGSO-a „Održivi razvoj: Pregled unutarnjih i vanjskih politika EU-a” SL C 487, 28.12.2016, p. 41.

(b) potpuno nov pristup upravljanju koji iziskuje daleko intenzivnije sudjelovanje dionika civilnog društva i više uzlaznih pristupa.

4.16. EGSO preporučuje Komisiji da u novoj fazi programa LIFE nakon 2020. godine pojača zahtjeve iz točke 4.15 za novim aktivnostima i projektnim mogućnostima.

4.17. Stoga je potrebno razmotriti bi li u tu svrhu Komisiji bolje odgovaralo da se tradicionalni istraživački projekti koji su se u prošlosti u određenoj mjeri financirali iz programa LIFE u budućnosti nađu među tradicionalnim istraživačkim programima. Time bi se odredila jasna razgraničenja u odnosu na Obzor 2020.

4.18. Dio programa LIFE koji se bavi klimatskim pitanjima u budućnosti bi trebalo još snažnije razraditi, posebice u pogledu mogućih mjera prilagođavanja koje mogu poduzeti posebice pogođeni građani, poljoprivrednici, gradovi/općine i regije.

Bruxelles, 23. veljače 2017.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS

DODATAK
Mišljenju Odbora

Sljedeći je amandman odbijen tijekom rasprave, premda je dobio barem četvrtinu glasova:

Točka 3.6.2.

Izmijeniti kako slijedi:

LIFE je primjerice projektom „Urban Bees”⁽¹²⁾ na izniman način širem stanovništvu predočio značenje, uzroke opasnosti, ali i mogućnosti postupanja u svrhu zaštite od oprašivača. No opasnosti koje primjerice prijete od ~~određenih neprimjerenih~~ postupaka u poljoprivredi ili od dopuštanja upotrebe kemikalija za prskanje koje su ~~potencijalno~~ opasne za pčele mogu se ukloniti ako se ostale službe EU-a u dovoljnoj mjeri o tome brinu i ako se važeće načelo predostrožnosti također ~~dosljedno~~ primjenjuje na odgovarajući način.

⁽¹²⁾ <http://urbanbees.eu>

Obrazloženje

Nema sumnje da europska poljoprivreda najstrože poštuje propise o zaštiti okoliša, dobrobiti životinja kao i o gospodarenju tlom i vodom jer podliježe najvišim svjetskim standardima, a „uvjetovanost” (tj. usklađenost s tim kriterijima) obvezujuća je odredba za sve europske poljoprivrednike.

S druge strane, Europska agencija za sigurnost hrane također je obvezna provjeravati i pratiti odobravanje proizvoda za zaštitu bilja. Stoga kriteriji moraju biti znanstvene prirode i temeljiti se na analizi vjerojatnosti izazivanja štete. Taj isti temelj treba poslužiti kao vodič u ispravnoj provedbi načela predostrožnosti.

Rezultat glasanja

Za: 75

Protiv: 95

Suzdržani: 33
